

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра права Європейського Союзу

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«Право міжнародної безпеки»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Право міжнародної безпеки» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 17 с.

Розробник:

Білоусов Євген Миколайович,
професор, доктор юридичних наук, доцент

Яковюк Іван Васильович,
професор, доктор юридичних наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 02.09.2021 р.)

Завідувач кафедри - Яковюк Іван Васильович, доктор юридичних наук,
професор

Дані про викладачів

Назва навчальної дисципліни	Право міжнародної безпеки
Статус навчальної дисципліни	За вибором студента
Викладач	Білоусов Євген Миколайович – професор кафедри права Європейського Союзу, доктор юридичних наук, доцент
Контактний телефон	057-704-05-39
E-mail	ye.m.bilousov@nlu.edu.ua
Консультації	Викладач перебуває на кафедрі відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій. Вул. Динамівська, 7, ауд. 810.
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 760 742 9176, код доступу: 983586

Назва навчальної дисципліни	Право міжнародної безпеки
Статус навчальної дисципліни	За вибором студента
Викладач	Яковюк Іван Васильович, професор кафедри права Європейського Союзу, доктор юридичних наук, професор
Контактний телефон	407-90-49
E-mail	i.v.yakovyuk@nlu.edu.ua
Консультації	Викладач перебуває на кафедрі відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій. Вул. Динамівська, 7, ауд. 810.
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 754 947 0309. Код доступу: 4HWT7W

Анотація навчальної дисципліни

Предметом дисципліни «Право міжнародної безпеки» є міжнародна безпека і її роль у становленні глобального світу. Метою вивчення дисципліни є засвоєння студентами основ міжнародної безпеки, з'ясування етапів її становлення та функціонування, стану її забезпечення на сучасному етапі розвитку людства.

Курс присвячений питанням формування механізму міжнародно-правового забезпечення міжнародної безпеки та аналізу вкладу держав світу

в забезпечення її сталого функціонування. У дисципліні розкриваються поняття міжнародної, глобальної, регіональної та національної безпеки, аналізуються системи міжнародної безпеки та принципи її формування.

Курс містить основні відомості про сучасний стан розвитку міжнародних відносин в контексті побудови глобальних, регіональних, національних систем забезпечення міжнародної (національної) безпеки, про загрози та виклики міжнародній безпеці й засоби та заходи усунення, подолання та нейтралізації цих загроз, принципи побудови та особливості створення та функціонування систем міжнародної безпеки в сучасному світі, тенденції формування систем колективної безпеки, про концепції забезпечення національної безпеки держав світу, про сучасний рівень вирішення проблем роззброєння, наявні міжнародні режими контролю над озброєннями і їх функціонування.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – сформувати у студентів наукове розуміння щодо теоретико-методологічних засад створення та функціонування міжнародно-правового механізму забезпечення міжнародної безпеки й практичних основ її організаційно-інституційного забезпечення; сформувати у них практичні навички щодо систематизованого і комплексного підходу до розуміння права міжнародної безпеки як системи міжнародних відносин, заснованої на дотриманні всіма державами загально визнаних принципів і норм міжнародного права, що виключає вирішення спірних питань і розбіжностей за допомогою сили чи загрози силою.

Завдання:

– отримання та засвоєння знань про виникнення і розвиток наукових досліджень в сфері права міжнародної безпеки, їх місце і роль в структурі науки про міжнародні відносини;

- освоєння базового понятійно-категоріального апарату і методологічного інструментарію теорії права міжнародної безпеки;
- визначення співвідношення і взаємодії міжнародного права, внутрішньодержавного права і права міжнародної безпеки в їх взаємозв'язку і взаєморозумінні;
- вивчення основних підходів до розуміння сутності, форм і методів забезпечення міжнародної безпеки;
- формування уявлень про співвідношення національної безпеки, регіональної безпеки та міжнародної безпеки як взаємопов'язаних підсистем, що слугують основою для створення й функціонування глобальної системи забезпечення міжнародної безпеки;
- розкриття основних соціально-політичних та економічних тенденцій і протиріч у сфері міжнародної безпеки, в тому числі в контексті співвідношення їх з національними інтересами і пріоритетами національної безпеки України;
- оволодіння елементарними навичками застосування методів аналізу і синтезу, індукції і дедукції, порівняння, моделювання і прогнозування в сфері міжнародної безпеки;
- розвиток аналітичних і пошукових здібностей у студентів, прищеплення їм навичок самостійної роботи з науковою та навчальною літературою, з нормативно-правовими актами різного рівня ієрархічності.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Міжнародне публічне право».

Кореквізити: «Основи геополітики», «Право міжнародних організацій», «Право міжнародної відповідальності», «Міжнародне гуманітарне право».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти

повинен демонструвати такі *результати навчання*:

РН 1. Демонструвати знання й розуміння сучасних правових доктрин, категорій, принципів права міжнародної безпеки.

РН 2. Оцінювати перспективи і тенденції трансформації концепцій міжнародної безпеки (як у світі, так і в Україні).

РН 3. Знати й розуміти логіку глобальних процесів розвитку всесвітньої політичної та економічної систем сучасного глобального світу в їх історичній, економічній і правовій обумовленості.

РН 4. Характеризувати динаміку основних характеристик середовища міжнародної безпеки та розуміння їх впливу на національну безпеку держав світу, в тому числі й України.

РН 5. Аналізувати сутність світових економічних, екологічних, демографічних, міграційних процесів, розуміти механізми взаємовпливу планетарного середовища, світової економіки і світової політики в контексті забезпечення міжнародної безпеки.

РН 6. Визначати теоретичні засади інтеграційних процесів у світовій системі, особливості та протиріччя процесів міжнародної інтеграції в контексті їх впливу на міжнародну безпеку.

РН 7. Надавати правову оцінку стану, тенденціям розвитку та особливостям територіальної організації соціально-економічного комплексу регіонів світу і України в контексті участі держав у глобальній системі забезпечення міжнародної безпеки.

РН 8. Застосовувати теоретичні знання для аналізу поточних проблем держав світу, пов'язаних з міжнародною безпекою.

РН 9. Визначати засоби застосування теоретичних моделей і сучасних наукових досліджень до аналізу практичних ситуацій, пов'язаних із забезпеченням міжнародної безпеки в умовах інтернаціоналізації та глобалізації.

РН 10. Аналізувати правозастосовну і правоохоронну практику, наукову інформацію, вітчизняний і зарубіжний досвід з права міжнародної

безпеки.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
	1. Введення в курс права міжнародної безпеки		6
	2. Поняття «міжнародна безпека» (міжнародний та національний рівні)		6
	3. Джерела права міжнародної безпеки	1. Введення в курс права міжнародної безпеки	4
	4. Принципи права міжнародної безпеки	2. Поняття «міжнародна безпека» (міжнародний та національний рівні)	4
	5. Суб'єкти забезпечення міжнародної безпеки (міжнародний та регіональний рівні)	3. Джерела права міжнародної безпеки	4
	6. Суб'єкти забезпечення міжнародної безпеки (національний рівень)	4. Принципи права міжнародної безпеки	4
	7. Міжнародно-правові засоби забезпечення міжнародної безпеки	5. Суб'єкти забезпечення міжнародної безпеки (міжнародний та регіональний рівні)	4
	8. Регіональні системи колективної безпеки	6. Суб'єкти забезпечення міжнародної безпеки (національний рівень)	4
	9. Національні системи забезпечення безпеки (ч. 1)	7. Міжнародно-правові засоби забезпечення міжнародної безпеки	4
	10. Національні системи забезпечення безпеки (ч.2)	8. Регіональні системи колективної безпеки	4

	11. Загрози та виклики міжнародній безпеці	9. Національні системи забезпечення безпеки (ч. 1)	4
	12. Організаційно-правові основи діяльності по підтриманню мира та безпеки	10. Національні системи забезпечення безпеки (ч.2)	4
	13. Роззброєння і обмеження озброєнь	11. Загрози та виклики міжнародній безпеці	4
	14. Міжнародно-правові режими протидії тероризму	12. Організаційно-правові основи діяльності по підтриманню мира та безпеки	4
	15. Міжнародно-правова відповідальність в сфері міжнародної безпеки (ч. 1)	13. Роззброєння і обмеження озброєнь	4
	16. Міжнародно-правова відповідальність в сфері міжнародної безпеки (ч. 2)	14. Міжнародно-правові режими протидії тероризму	4
		15. Міжнародно-правова відповідальність в сфері міжнародної безпеки (ч. 1)	6
		16. Міжнародно-правова відповідальність в сфері міжнародної безпеки (ч. 2)	6

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Введення в курс права міжнародної безпеки	Поняття «міжнародна безпека» (міжнародний та національний рівні)	110
2	Поняття «міжнародна безпека» (міжнародний та національний рівні)	Міжнародно-правова відповідальність в сфері міжнародної безпеки (універсальний та регіональні рівні)	
3	Міжнародно-правова		

	відповідальність в сфері міжнародної безпеки		
--	--	--	--

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- Підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи;
 - опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів зарубіжних країн;
 - робота над кейсами з питань прийняття й виконання адміністративних актів;
 - виконання практичних завдань, самотестування;
 - написання есе та рефератів;
 - підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
 - участь у конкурсах студентських наукових праць;
 - підготовка до практичних занять, колоквиумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Право міжнародної безпеки» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Віденська конвенція «Про консульські зносини» 24 квітня 1963 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047#Text
2. Декларація ООН про принципи міжнародного права 1970 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_569
3. Загальна декларація прав людини. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Заключний акт НБСЄ Хельсінкі 1975 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_055 .
5. Международная конвенция о борьбе с захватом заложников: Принята ГА ООН 17 декабря 1979. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/hostages.shtml
6. Нью-Йоркська Конвенція «Про спеціальні місії» 8 грудня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_092#Text
7. Статут Організації Об'єднаних Націй . URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010
8. Статут Ради Європи. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_001

Підручники, навчальні посібники, монографії, статті

1. Буяджа С. Позитивний досвід правового регулювання боротьби з кіберзлочинністю в країнах ЄС. Європейський політичний і правовий дискурс. 2017. №4. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2017/2017-4-4/07.pdf> .
2. Вітошинський Б. Війна і міжнародне право: збірник праць. Київ: УВС ім. Ю. Липи, 2014. 559 с.
3. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади : монографія / за заг. ред. О. П. Дзьобаня. – Харків : Право, 2021. – 776 с.
4. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. 496 с.
5. Резнікова О.О., А.О. Місюра, С.В. Дрьомов, К.Є. Войтовський. Міжнародний досвід боротьби із сепаратизмом: висновки для України: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2016. 52 с. – URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Separatism_druk-8a53a.pdf .
6. Стаканов Р.Д. Регіональна політика регулювання міжнародної трудової міграції. Ужгород, 2017. 550 с.
7. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В..І.

Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с.

8. Ткачук П.П., Гула Р.В., Сивак І.О. Інформаційна війна і національна безпека. Львів: НА СВУ, 2015. 265 с.

Основна література

1. Бодрук О. Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти. Київ : НІПМБ, 2001. 299 с.

2. Качинський А.Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія. Київ : НІСД, 2013. 104 с.

3. Ліпкан В.А. Національна і міжнародна безпека в визначеннях та поняттях. Київ : Текст, 2006. 256 с.

4. Льовін А.В. Міжнародно-правове регулювання передач ядерних матеріалів: нормативний аспект. Київ, 2011. 215 с.

5. Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжолі. Київ : «Київський університет», 2008. 512 с.

6. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. та ін.; за ред. Геєця В.М.: монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.

7. Потехін О., Тодоров І. Глобалізація безпеки : навч. посібн. Донецьк, 2011. 246 с.

8. Сушко О., Горбач В., Козій І., Матюханов А. Зовнішня та безпекова політика: шанси та межі багатовекторності. URL: <http://www.euroatlantica.info/index.php?id=4192> .

9. Трансформація національних концепцій безпеки як відповідь на нові глобальні та регіональні виклики і загрози: досвід України та НАТО : зб. міжнар. конф. / упоряди. В.Ю. Цюкало, М.О. Паламарчук, В.О. Семененко; за аг. ред. К.А. Кононенка. Київ: НІСД, 2012. 80 с.

10. Україна в системі міжнародної безпеки. Національний інститут

проблем міжнародної безпеки. Київ : ПЦ «Фоліант», 2009. 572 с.

Додаткова література

1. Берроузу М. Глобальные тенденции 2030 : Альтернативные миры. 2013. 137 с.
2. Гальчинський А.С. Криза і цикли світового розвитку. Київ : «АДЕФ-Україна», 2009. 392 с.
3. Гашимов Е. Право міжнародної безпеки. Віче, 2008. №15. С.45-46.
4. Горбулін В.П., Шевцов А.І. Шляхи зміцнення національної безпеки України. *Стратегічна панорама*. 2010. № 1 (38). С. 6-16.
5. Каляев А. Збройні сили України у миротворчих операціях ООН і ОБСЄ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Збірник наук. праць*. 2009. №14. С. 396–408.
6. Коваль І.М. Глобалізація, загальна безпека і безпека в Україні. Одеса: «Астропринт», 2008. С. 33-46.
7. Константинов В.Ю., Мінгазутдінов І.О., Капітоненко М.Г., Галака С.П., Кривонос Р.А. Безпека у глобальному світі / Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / Кер. авт. колективу О.А. Коппель; за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжоли. Київ: «Київський університет», 2008. С. 389-468.
8. ОБСЄ: сучасні виклики та перспективи розвитку. Аналітична доповідь. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1518/> .
9. Пирожков С.І . Концептуальні підходи до формування системи національної безпеки України. *Стратегічна панорама*. 2003. № 1. С. 93-106.
10. Ржевська В.С. ООН — етап у розвитку концепції колективної безпеки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. № 96(1). С. 159-162. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_96\(1\)__28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_96(1)__28) .
11. Сербіна Ю., О. Сирінська, О. Степаненко, Р. Томенчук, Г. Шелест. Головування України в ОБСЄ у 2013 р.: підведення підсумків та окреслення

перспектив : аналітична доповідь. Київ, 2013. 13 с.

12. Стародуб Т. С. Підходи до визначення «регіональна безпека». *Стратегічна панорама*. 2006. № 3. С. 54-59.

13. Україна в системі міжнародних заходів щодо придністровського врегулювання: пріоритети та інструменти : аналітична доповідь / Г. Шелест, І. Максименко, Ю. Сербіна, Л. Хомич; за ред. В. Якушика. Одеса: Фенікс, 2011. 100 с.

14. Федоров В.Н. Организация Объединенных Наций, другие международные организации и их роль в XXI веке. Москва: Логос, 2007. 940 с.

15. Yakoviyk I.V., Chyzhov D.A., Karpachova N.I, Hlushchenko S.V., Chaliuk Y.O. (2020). National security policy in Ukraine: a change in the system of power relations of the modern world. *Revista San Gregorio*. N.42. Pp. 224-235.

16. Yakoviyk I.V., Chyzhov D.A., Karpachova N.I, Hlushchenko S.V., Chaliuk Y.O. (2020). National security policy in Ukraine: a change in the system of power relations of the modern world. *Revista San Gregorio*. N.42. Pp. 224-235.

17. Yakoviyk I.V., Chyzhov D.A., Karpachova N.I, Hlushchenko S.V., Chaliuk Y.O. (2020). National security policy in Ukraine: a change in the system of power relations of the modern world. *Revista San Gregorio*. N.42. Pp. 224-235.

18. Getman A.P., Yakoviyk I. V. (2019). The Strategy of the National Security of Ukraine: History of Reforms? *Problems of Legality*. Вип. 147. Р. 8-22.

19. Яковюк І.В., Шестопап С.С. (2018). Правове регулювання політики національної безпеки країн Балтії в контексті еволюції стратегічних концепцій НАТО. *Проблеми законності*. № 143. 217-228.

20. Yakoviyk I. V., Shepliakova E. (2018). The international legal cooperation between Ukraine and the EU in building modern system of european security. *Problems of Legality*. № 141. Pp.185-200.

21. Яковюк І. В., Трагнюк А. Р. Проблеми забезпечення безпеки України в контексті політики НАТО щодо Російської Федерації. *Теорія і практика*

правознавства. 2017. Вип. 2 (12). URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/117245/113204> .

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт ООН. URL: <https://www.un.org> .
2. Офіційний сайт НАТО. URL: <https://www.nato.int> .
3. Офіційний сайт ЄС. URL: <https://eeas.europa.eu> .
4. Офіційний сайт ОБСЄ. URL: <https://www.osce.org> .
5. Офіційний сайт МАГАТЕ. URL: <https://www.iaea.org> .
6. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org> .
7. Червоний список МСОП. URL: <https://www.iucnredlist.org> .
8. База рішень ЄСПЛ. URL: <https://hudoc.echr.coe.int> .

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: регулярно відвідувати практичні заняття; систематично та активно працювати на лекційних і практичних заняттях; давати повну й ґрунтовну відповідь на питання; обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повно й переконливо наводити доводи при розв'язанні завдань; аналізувати норми права міжнародної безпеки та відповідність йому національного права, здійснювати аналіз судової та правозастосовної практики; якісно виконувати письмові практичні завдання, контрольні та самостійні роботи. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Студентам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка міжнародного права, написанні наукових статей, брати участь у moot-court з права міжнародної безпеки, проходити додаткові он-лайн курси з права міжнародної безпеки.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyku.pdf).

Викладач звертає особливу увагу на дотримання політики недопущення плагіату. У разі виявлення ознак порушення правил щодо недопущення плагіату або самостійності написання роботи може бути прийняте рішення про анулювання оцінки за роботу.

Присутність на лекційних на практичних заняття - обов'язкова. Під час як лекційних, так і практичних занять студенти мають право в будь який час ставити викладачеві запитання з відповідної теми та запрошуються брати активну участь у дискусії. Під час аудиторних занять прошу використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції, ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. В разі

нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Право міжнародної безпеки» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою	Визначення	Оцінка за національною	Оцінка за 100- бальною шкалою, що
-------------------------	-------------------	-------------------------------	--

ECTS		шкалою для заліку	використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34